

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum concupiscentia sit passio specialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

animæ & corporis: quia sensus est uirtus in organo corporeo, unde & bonum secundum sensum, est bonum totius coniuncti. talis autem delectationis appetitus uidetur esse cōcupiscentia, quæ simul pertineat & ad animam & ad corpus, ut ipsum nomen concupiscentię sonat: unde concupiscentia proprie loquendo, est in appetitu sensitivo, & in ui concupisibili, quæ ab ea denominatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ appetitus sapientiae, uel aliorum spiritualium bonorum interdum concupiscentia nominatur, uel propter similitudinem quandam, uel propter intentionem appetitus superioris partis, ex quo fit redundantia in inferiore appetitu, ut simul etiam ipse inferior appetitus suo modo tendat in spirituale bonum consequens appetitum superiore, & etiam ipsum corpus spiritalibus deseruat, sicut in Psal. 83. dicitur. Cor meū, & caro mea exultauerunt in Deum uiuum.

AD SECUNDVM dicendum, quod desiderium magis pertinere potest, proprio loquendo, non solū ad interiorum appetitum, sed etiam ad superiore. Non importat aliquam consociationem in capiendo, sicut concupiscentia: sed simplicem motum in rem desideratam.

AD TERTIVM dicendum, quod unicuique poterit appetere competit proprium bonum appetiti naturali, qui non sequitur apprehensionem: sed appetere bonum appetitu animali, qui sequitur apprehensionem, pertinet solum ad uim appetituum. Appetere autem aliquid sub ratione boni delectabilis secundum sensum, quod proprie est concupiscere, pertinet ad uim concupisibilem.

[¶] Super quaest. trigesimæ articulum secundum

ARTICVLVS II.

Vtrum concupiscentia sit passio specialis.

AD SECUNDVM sic procedatur. Vr̄, q̄ concupiscentia non sit passio specialis potentia concupisibilis. Passiones n. distinguunt secundum obiecta: sed obiectum concupisibilis est delectabile secundum sensum, quod etiam est obiectum concupiscentiae, secundū Philosophi in primo Retho. ergo concupiscentia nō est passio specialis in concupisibili.

¶

Prat. Aug. dicit in li. 8. 3. q. * q̄ cupiditas est amor rerum trahentium, & sic ab amore non distinguuntur: omnes autem passiones speciales ab inuidē distinguuntur. ergo concupiscentia nō est passio specialis in concupisibili.

¶

Prat. Cuilibet passione concupisibilis opponitur aliqua passio specialis in concupisibili, ut supra dictum est: * sed concupiscentia nō opponit aliqua passio specialis in concupisibili, dicit enim Damasc. * quod expectatū bonū concupiscentiam constituit: præfens uero letitiam: similiter exceptatum malum timorem, præfens uero tristitiam: ex quo uidetur, q̄ sicut tristitia contrarietur letitiae, ita timor contrarietur cōcupiscentiae.

AD III. dicendū, q̄ passio, q̄ directe opponitur cōcupiscentiae, in nominata est, quæ ita sc̄ habet ad malum, sicut concupiscentia ad bonū: sed quia est mali

Prima Secundū S. Thomæ.

Etiam: & approximationē ipsam, quicquid sit, non esse rationem, aut uirutem actiūam, sed conditionem, fine qua non:

& de hac, ut pote ad communissimum arificem spectante, nō est sermo hic: sed de praesentia & absentia reali dicitur, quod concurrens ad actiūum in appetitum, ut in rationes partiales agendi, ita q̄ distinguunt specie passiones. Integratur n. ratio obiecti passionis appetitus sensitivus ex bonitate, uel malitia, praesentia uel absentia, uel indifferencia & apprehensione. Et bonitas quidem & malitia ex natura appetitus exiguntur. Omnis enim appetitus per se appetit bonum, & fugit malum: absentia uero uel praesentia, ut in responsione ad primum litera dicit, particularitati potentia respondet apprehensio uero animalitati eiusdem. Tertio, quod sermo praefens est de distinctione passionum in genere naturae tantum. Concupiscere enim delectabile secundum sensum, in quantum appetitus sibi adaptat quodammodo & cōformat, causat amorem: in quantum uero absens attrahit ad ipsum, causat cōcupiscentiam: in quantum uero præsens quietat in seipso, causat delectationem. Sic ergo concupiscentia est passio defens, & ab amore, & a delectatione: sed cōcupiscere hoc delectabile, uel illud, facit concupiscentias diuersas numero.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ bonum delectabile non est absolute obiectum cōcupiscentiae: sed sub rōne absentis: sicut & sensibile sub rōne præteriti est obiectum memorie. huiusmodi n. particulares cōditiones diuersificant speciem passionum, uel etiā potentiarum sensitivae partis, quæ respicit particularia.

AD SECUNDVM dicendum,

quod illa prædicatio est per cām,

non per essentiam: non enim cu-

piditas est per se amor, sed amoris

effectus. Vel aliter dicendum, q̄

August. accipit cupiditatem large

pro quolibet motu appetitus, qui potest esse respec-

tu boni futuri: unde comprehendit sub se & amo-

rem, & spem.

AD III. dicendū, q̄ passio, q̄ directe opponitur cōcupiscentiae, in nominata est, quæ ita sc̄ habet ad malum, sicut concupiscentia ad bonū: sed quia est mali

I 3 absen-

¶ Super

QV AEST. XXX.

¶ Super questionis trigesime articulum tertium.

I N. articulo 3. dubium occurrit, quia male uidetur assignari distinctione concupiscentiae. Omne enim delectabile animaliter est conuenient apprehensioni. Cibus n. potus si non apprehendantur, non concupiscuntur animaliter, quia appetitur a natura, ut patet in melâ cholici, nolentibus comedere, valde enim egenit cibo, & tamen non concupiscent illum, apprehendentes uel mor tuos, uel non egenites &c.

¶ Ad hoc dicitur, **P**robiectione procedit ex malo intellectu distinctionis. Nō enim distinguitur delectabile naturale, a delectabili rationali, propterea quod illud est conueniens non apprehensioni, & hoc est conueniens apprehensioni. Commune enim est omnibus delectabilis delectatio ne, quae est passio appetitus, esse delectabile apprehensioni. nec in hoc ponitur differentia in litera, sed hac communis conditione delectabilis presupposita, distinctione in litera fit. Ad cuius intellectum recolito doctrinam de amore superiorius tradita, scilicet quod similitudo, seu proportionatio est propria

In prin. li. &
clarious tex.
49. 50. 2.

Si. 3. eth. ca.
11. Et 1. rhe-
to. c. 11. to.
5. & 6.

In articulo 3. dubium occurrit, quia male uidetur assignari distinctione concupiscentiae. Omne enim delectabile animaliter est conueniens apprehensioni. Cibus n. & potus si non apprehendantur non concupiscentia.

absentis sicut & timor, quādoq.
loco eius ponitur timor, sicut &
quandoque cupiditas loco spēi.
quod enim est paruum bonum,
uel malum, quasi non reputatur:
& ideo pro omni motu appetit⁹
in bonum, uel in malum ponitur
spes & timor, quæ respiciunt bo-
num, uel malum futurum.

ARTICVLVS III.

Vtrum sint aliquæ concupiscentiæ naturales, & aliquæ non naturales.

AD TERTIVM sic procedi
tur. Videtur, q̄ concupisē
tiarum non sint quādam
naturales, & quād nō naturales.
Concupisētiā enim pertinet ad
appetitum animalem, ut dictum
est: sed appetitus naturalis diuidit
contra animalem: ergo nulla con-
cupisētiā est naturalis.
Prat. Diversitas materialis nō
facit diversitatem secundum spe-
ciem, sed solum secundum nume-
rum, quā quidem sub arte non
cadit: sed si quā sint concupisē-
tiā naturales, & non naturales,
non differunt nisi secundum di-
uersa obiecta concupisibilia, qđ

facit materialem differentiam & secundum numerum tantū. non ergo diuidendæ sunt concupiscentia p naturales & nō naturales .
¶ 3 Præt. Ratio contra natura di-

uiditur, ut patet in 2. Phyticor. *
Si igitur in homine est aliqua cōcupiscentia non naturalis, oportet q̄ sit rationalis: sed hoc esse nō potest, quia concupiscentia, cūm sit passio quadam, pertinet ad a petitum sensituum, non autem ad iuolutantem, quae est appetitus rationis: non ergo sunt concupiscentiae aliquae non naturales.

SED CONTRA est, q Philo-
phns in 3. Ethic. & in 1. Rhet.* po-
nit quasdam concupiscentias na-

similiter aliqua concupiscentia inest nobis ex natura , qua scilicet concupiscentia confona natura nostrae apprehensa tamen & aliqua inest nobis ex estimatione , qua scilicet confona concupiscentia nobis reputantibus illa esse bona . Et prima quidem concupiscentia est naturalis : secunda rationalis , quia in prima delectabile , quod est obiectum concupiscentiae , confonat naturam : secunda rationis . Vnde cum in litera distinguitur delectabile inconveniens secundum naturam , & secundum apprehensionem ly , secundum denariorum causarum conuenientias ex parte subiecti & non ex parte obiecti . Commune enim est omni delectabili , ut dictum est , esse conuenientiam secundum apprehensionem ex parte obiecti . Si enim non apprehenditur ut conueniens , non delectat ; ut experie- testatur : unde in concupiscentia rationali apprehensione con- rit duplicitas , scilicet obiectus ut concurreat in aliis , & di- stinet ex parte subiecti : proper quod Ariftoteles in primo Rhei- to . capitulo . 13 . ponit estimationem , uel persuasionem esse cau-

ARTIC. III.

Asam huius concupiscentiae illius uero naturam.

Circa differentiam positam in litera inter utraque concupiscentiam secundum communitatem & proprietatem, dubium occurrit: quia concupiscentiae proprietas sunt etiam naturales, secundum naturam individualē, ut patet in his quos naturae delectas, comadate.

turales, & quasdiā non naturales.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut dictum est, *Concupiscentia est appetitus huius delictabilis. Du-

appetitus boni delectabilis. Dupl. autem aliquid est delectabile. Vno modo, quia est conueniens naturae animalis, sicut cib^o, & potus, & alia huiusmodi: & hu- iusmodi concupiscentia delectabilis dicitur naturalis. Alio mo- dicitur aliquid eē delectabile, quia est conueniens animali secundū apprehensionē, sicut cū alijs apprehendit aliqđ ut bonum, & conueniens, p consecuēsdelectat in ipso, & hm̄i delectabilis cōcū pīscētia dicitur non naturalis, & solet magis dici cupiditas. Primæ ergo concupiscentiæ naturales cō- munes sunt hominibus, & alijs animalibus, quia utrisque est ali- quid conueniens, & delectabile fīm naturā, & in his oēs hoīes cō- uenient: unde & philosohus in 3. Ethic. * uocat eas cōcēs & neceſ- fariās. Sed secundē concupisen- tiae sunt propriae hominum, quo- rum proprium est excogitare ali- quid ut bonum & conueniens, p̄ter id quod natura requirit. vñ & in primo Rhet. * Philosophus dicit, primas concupiscentias else irrationabiles, secundas uero cū delectationes, pro- priæ in individuo sunt duplices, & qua- dam consono natu- ræ individuali: & quedam affirmati- oni, seu, quod idem est, conueniunt ex affirmatione: Prima ad naturales con- cupiscentias spectant, ut ipse Aristoteles tur eas locatæ in pri- mo Reth. cap. 13, dum concupiscentia alimenti secundum unamquamque spē- ciem naturalem po- suit, & in 3. Ethic. di- cit quod aliquid na- turalitatis habent, quia alia aliis sunt de- lectabiliæ alteræ ue- rō ad rationales con- cupiscentias spe- ciant, iuxta illud ep̄istola: quod in hac litera dicuntur in calce cor- poris articulis, scilicet, quia diuersi di- uersimode ratiosina- tur, ideo huiusmo- di delectationes pro- priæ, & apposite di- cuntur.

* In response ad c. 11. 10.

D rône. Et quia diuersi diuersimodo ratiocinantur, id est secundæ dicuntur in 3. Eth.* propriae & ap-posita, scilicet supernaturales.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod illud idem quod appetitur appetitu naturali, potest appeti ap- petitu animali, cum fuerit appre-hensum, & secundum hoc, cibi, & potus, & huiusmodi quæ appeti- tur naturaliter, potest esse con- plicentia naturalis.

AD SECUNDVM Dicendum, q
diuersitas concupiscentiarum na
turalium a non naturalibus, non
est materialis tantum, sed etiam quo-
damm formalis, iquatu pcedit

portionaliter respondentia distinguunt apprehensionem. Igitur author illa quæ absolute apprehensa delectant, naturaliter concupisci, & illa, quæ ratione apprehensa delectant, rationaliter concupisci, ac per hoc specie distinguunt infert, ut patet in litera. Aboluta autem apprehensio hoc in loco excludit non solum actualium discursuum, sed omnem collationem, tam formaliter, quam virtualiter communiter requiritam. Di-o autem hoc propter persuasos ex confutidine, vel leuitate, qui esti absoluta apprehensio formaliter ad concupiscentiam rationalem mouuntur: tamen ibi esse appre-hensio discursiva virtualiter, ex precedentium efficacius vel ex dispositione subiecti. Ex hac autem responsione nesciret siquid, quod apprehensio respectu obiecti ap- paret non se habeat ut approximatio actuus, vel pas- sionalis, ut ratio obiectiva. Et hoc sine dubio oportet omnes fateri ex eo, quod nihil differt bonum, vel apparen- tiam, vel beatum.